

Bijzondere zeilprestaties zijn niet alleen voorbehouden aan mensen uit de categorie Bekende Nederlanders. Zeilen belicht een aantal van die vergeten zeilers onder de noemer 'ONBEKENDE BEROEMDHEDEN'.

Tanja Visser

MAIDENTRIP INTO SAILING HISTORY

Eind jaren tachtig meldde Tanja Visser zich aan voor deelname aan de *Whitbread Round the World Race*. Ze voer mee op *Maiden*, de eerste boot met een geheel uit vrouwen bestaande bemanning. Ze streden op het scherpst van de snede. Pas later drong het besef door dat ze een historisch avontuur had beleefd.

Tekst MICHEL VAN STRATEN Beeld TANJA VISSER

Van een studie voor tandarts naar een historische deelname aan de *Whitbread Round the World Race* – het was nogal een stap die de jonge Tanja Visser maakte, eind tachtiger jaren. Als Noord-Hollandse, opgegroeid aan het Krabbersgat met een kajuitboot van haar ouders in de haven van Enkhuizen, deed ze als kind al mee aan wedstrijden. De drang naar serieuze avonturen zat er al vroeg in. Tanja Visser vertelt me erover op haar boerderij in het nabijgelegen Venhuizen: “Ik had dat boek gelezen van Connie van Rietschoten.” [*Flyer, the quest to win the round the world race*, MvS]. “En toen de editie van 1989-1990 werd aangekondigd, wist ik: dat wil ik ook.” Tanja ging op zoek naar een mogelijkheid.

Meiden van *Maiden*

Haast op datzelfde moment was de Engelse Tracy Edwards ook op zoek. Zij was bezig gestalte te geven aan haar initiatief om met een compleet vrouwelijke bemanning en een eigen boot deel te gaan nemen aan de beroemde race. Waarom? De documentaire *Maiden* (momenteel te zien op Netflix) vertelt over de ellendige jeugd van de jonge Britse vrouw, hoe ze daarvan wegliep en op een zeilboot terechtkwam. Aldaar vertelde ze aan de bemanning dat ze goed kon koken. Dat was niet zo, maar het was de enige manier om in een door mannen gedomineerde wedstrijdzeilerij de wereld over te kunnen varen. Edwards voer mee, stond haar mannetje en leerde vooral twee dingen. Eén: ik wil weer. Twee: maar niet

meer als keukenhulpje. Dus voor een volgende race aanmonsteren op een (mannen) boot was voor Edwards geen optie. Het idee om met een volledig vrouwelijke bemanning te gaan schipperen was geboren. Maar tussen droom en daad stonden praktische bezwaren ... of, nou nee: ongeloof vooral, van sponsors en media: krijgen die vrouwen zo'n groot project wel op orde? Bemachtigen ze een boot? En volbrengen ze daarmee de loodzware race wel, waar spierkracht en longinhoud gepaard dienen te gaan met durf en doorzettingsvermogen? Twee jaar lang resulteerde dit negatieve sentiment van de buitenwereld in een compleet lege sponsor-pot.

499 andere kandidaten

Ondertussen trok Tracy Edwards zich niets van de tegenwind aan. Net zomin als vijf-honderd andere vrouwen: dat was het aantal kandidaten dat zich destijds aanmeldde om mee te mogen zeilen. Tanja Visser was een van hen. Hoe werd zij ertussenuit gepikt? Visser: “We lagen met onze boot in Cowes. We zijn toen naar haar toe gevaren, in Hamble. Ik heb haar daar gevonden via iemand in de plaatselijke kroeg. Tracy en ik maakten kennis. Ze maakte me duidelijk dat ik volgens haar niet in het project zou passen. Ik was namelijk nog aan het studeren voor tandarts, en Tracy vond dat alle bemanningsleden in Engeland moesten wonen gedurende de voorbereiding.” Er moest namelijk volop geklust, getraind en getest worden. “Maar,” vervolgt Visser, “Tracy zei: als je het leuk vindt mag je best

een paar weken komen helpen.” Van het een kwam het ander, en na die paar weken werd Visser uitgenodigd om mee te komen trainen. Hoe kwam dat? “Ze zocht nog een voordekker, en die ervaring had ik al op wedstrijdboten. Ik had een medische achtergrond. En fotografie was een hobby van me. Ze had ook nog een zeilmaker nodig; dat was niet mijn vak, maar wel dat van mijn broer, dus ik wist er wel veel van.” Die multifunctionele mix deed Tracy Edwards besluiten om Tanja Visser als voordekker/zeilmaker/tandarts/fotograaf toe te voegen aan de crew. Visser vloog tijdens de voorbereidingen af en toe naar huis om te kunnen afstuderen.

Sentiment

In hoeverre ervoer Visser het terughoudende sentiment bij de deelname van een vrouwenboot? Visser: “Al die jonge meiden waren net zoals ik: we wilden gewoon die race varen. Mijn broer ging dat ook doen [Edwin Visser zou meevaren bij Dirk Nauta op de *Equity & Law II*, MvS]. Dus ik wilde ook. Het was niet zo dat wij de wereld wilden laten zien dat vrouwen dat ook konden. We wilden gewoon zeilen. “Nou nee,” verbetert Visser zichzelf, “we wilden die race winnen.” Dat het startklaar krijgen van de boot en de bemanning de volle aandacht vroeg van iedereen zal ermee te maken hebben gehad dat de vrouwen zich niet als nautische feministen opwierpen. Toch was er een tegenstroom, vooral onder journalisten. Er werden openlijk weddenschappen aangegaan over op welk moment de

'Ik ontdekte dat je veel meer kunt dan je denkt'

vrouwenboot zou uitvallen. De vooraanstaande Britse journalist Bob Fisher schreef over de boot als 'a tin full of tarts'. Vlak voordat het te laat was kwam koning Hoessein van Jordanië over de brug met het volledig benodigde sponsorgeld. Tracy Edwards had eerder eens als bemanningslid voor hem gevaren, en Hoessein was Tracy Edwards niet vergeten. Na een stressvolle voorbereidingsperiode kon zij en haar bemanning nu toch gaan deelnemen aan de vijfde editie van wat als de zwaarste zeilrace ter wereld werd beschouwd. Op verscheen 2 september 1989 verscheen *Maiden* aan de startlijn: de eerste voltallige vrouwenboot in de geschiedenis van de Whitbread Round the World Race.

Teamgeest

De eerste etappe voer van Southampton naar Punta del Este in Zuid-Amerika. Dat *Maiden* daar na 35 dagen op zee ongeschonden aankwam, niet eens als laatste in haar divisie, werd door de buitenwereld als een verrassing gezien. Door de vrouwen niet, die zagen de prestatie als een logisch gevolg van het harde werken, hun professionaliteit, de inzet van ieders specifieke specialiteiten en niet in de laatste plaats van de ijzersterke teamgeest. Visser: "Wij hebben er nooit aan getwijfeld. We hadden alles goed voor elkaar, pushten die boot maximaal." Als de cynische reacties van

THE MAIDEN FACTOR

Maiden is sinds 2018 weer in de vaart, na een flinke opknappbeurt. Er kan worden ingeschreven op trajecten om mee te varen. Haar nieuwe missie is: "Aandacht vragen voor en geld ophalen voor onderwijs voor meisjes. Wereldwijd wordt momenteel aan 130 miljoen meisjes de mogelijkheid tot het volgen van onderwijs ontnomen. Onderzoek toont aan dat meisjes met twaalf jaar onderwijs hun toekomst, hun gemeenschappen en de wereld kunnen veranderen." Themaidenfactor.org.

MAIDEN

Maiden is een fractioneel getuigd jacht; dat wil zeggen dat het voorstag aangrijpt op zeven achtste van de masthoogte. Dit heeft onder andere als voordeel dat de mast goed gebogen en getrimd kan worden.

Loa/Lwl	17,71 / 15,24 m
Breedte	5,02 m
Diepgang	3,20 m
Waterverplaatsing	22 m3
Hoogte	23,01 m
Zeiloppervlak	73,70 m²
Romp materiaal	aluminium
Ontwerper	Bruce Farr
Bouwjaar	1979

buiten invloed op de vrouwen hadden gehad, was dat er mogelijk een geweest van de extra motiverende soort? Visser: "Wij waren daar helemaal niet mee bezig hoor. Door de zeilers om ons heen werden we wel serieus genomen. We waren collega's onder elkaar."

Langs het ijs

De tweede etappe voerde van Zuid-Amerika oostwaarts naar Fremantle, Australië. De Zuidelijke Oceaan diende zich aan, in al haar wreedheid. Alsof de lage breedtegraden van de Roaring Forties en de Furious Fifties op zichzelf al niet heftig genoeg waren lag er ook nog eens ijs op de route. Gevaarlijk ijs. Althans, voor hen die zo ver naar het zuiden durfden. De routeplanning zorgde voor een duivels dilemma, want: hoe verder naar het zuiden, des te korter (en sneller) de route, maar ook des te meer ijsbergen. Visser: "Dat was een hele zware etappe. Afzien. Tracy was de enige van ons die op de Zuidelijke Oceaan had gevaren. Maar we hadden vertrouwen in elkaar en in de boot." En in Tracy Edwards, die vrouw die niet alleen de leider van het hele project was, maar ook van de navigatie, want de oorspronkelijke navigator was tijdens de voorbereidingen afgevallen. Edwards koos voor een gedurfde tactiek: niet om een grote boog om Antarctica en de losse ijsbergen heen, maar er in een zo zuidelijk mogelijke koers langs, zo recht mogelijk op het doel af. [Tegenwoordig is er

een limiet aan hoe ver zuidelijk er gevaren mag worden, om de deelnemers ervan te weerhouden te grote risico's te nemen, MvS]

Hoe kijkt Visser nu op die gewaagde keuze terug? "Dat was toen een goede beslissing. *Maiden* was een boot die daarvoor gebouwd was." Waar Visser op doelt is veel wind. Niet op een botsing met een ijsberg. Ik vraag haar of ze dat nu weer gedaan zouden hebben, als het had gemogen. Visser denkt even na voordat ze antwoord geeft. "Het was wel eng hoor. We hadden *Iceberg-watch*. Dan stond je bij de mast. Nou ja: overdag zagen we ze, 's nachts zagen we ze niet. En de dingen die je niet op de radar ziet zijn eigenlijk het gevaarlijkst." Zelfs overdag is dat niet zonder risico, want van ijsbergen is bekend dat ze het grootste deel van hun massa onder water verstoppen. "En je surft daar soms wel met 20 tot 25 knopen in het donker door dat ijskoude water." Hoe vond

XXXXXXX

◀ XXXX.
▶ XXXX.
▶▶ XXXX.

ze dat? “We hadden het er wel eens over gehad hoe het zou zijn als we op een ijsberg zouden gaan. Nou ja, was de conclusie, dan was dat het dan.”

Geen tijd om bang te zijn

Misschien hadden Visser en de anderen acutere zorgen aan dek: “Sowieso was het gevaarlijk. Je moet niet overboord vallen. We droegen nooit een zwemvest. We hadden ze wel, maar we droegen ze niet. Ik ben wel een keer overboord gegaan, samen met Michèle [Paret, MvS]. We zaten vast met een *lifeline* en spoelden met de volgende golf weer aan boord. We waren bont en blauw. Kijk, als dan je lijn breekt...” Visser was een van de vier stuurvrouwen. De wachten waren vier-uur-op-vier-uur-af, met twee stuurvrouwen per wacht. Binnen was alles heel krap, met een zeilgarderobe van 26 zeilen aan boord. Het was zo zwaar en koud, dat er niet langer dan twintig minuten aaneen gestuurd kon worden. De vrouwen stuurden alsof hun leven ervan afhing, en dat was natuurlijk ook zo, in 50 knopen wind. “Tijd om bang te zijn hadden we niet.” Visser doet er een ervaring voor het leven op: “Je gaat over grenzen heen die je dacht te hebben. Ondanks de lage temperaturen stuurden we vaak met blote handen, omdat de handschoenen die we hadden niet prettig zaten. Na een tijdje waren onze handen en voeten zo koud dat we ze niet meer voelden. Ik ontdekte toen dat je veel meer kunt dan je denkt.”

Beloning

Nadat de vloot de koers weer iets noordelijker kan verleggen gloort het warmere Fremantle aan de horizon. Maar eerst komt Maiden een paar bootjes tegen, nog ver voor de haven. Wat doen die hier, vragen de vrouwen zich af. Het aantal bootjes wordt snel groter, totdat er een armada van

publiek *Maiden* begeleidt naar haar tweede stop. Iemand roept dat ze eerste liggen (in hun divisie). Wat? Jawel: het harde werken en de gewaagde tactische keuze om verder zuidelijk te varen dan alle andere schepen heeft zich uitbetaald: *Maiden* wint de tweede etappe. De aankomst in Australië is onvergetelijk, voor vele duizenden enthousiaste zeilliefhebbers. Visser: “We kwamen daar aan en voelden ons een soort popsteren.” Het cynische sentiment van sommige media gaat overstag. Zelfs journalist Bob Fisher voelde zich niet te groot om publiekelijk van mening te veranderen over de deelnemers en schreef nu over de *Maiden*-crew als ‘*they are not just a tin full of tarts; they’re a tin full of smart, fast tarts*’. Deze positieve koerswijziging van Fisher konden de vrouwen wel waarderen. Waren publiek en zeilers al positief over de vrouwen, de media werden dat nu ook. In de documentaire vertelt de Belg Bruno Dubois van de directe concurrent Rucanor over hun aankomst na de laatste etappe in Southampton: “Het was spectaculair – er stonden tienduizenden mensen op de kade te juichen. Maar niet voor ons,” vervolgt hij met een grote grijns op zijn gezicht, “ze stonden daar voor *Maiden* die na ons zou binnenkomen.”

Maiden eindigt als tweede in haar klasse. Visser is een levenservaring rijker, en de zeilwereld heeft een historische doorbraak meegemaakt – misschien meer ondanks dan dankzij de vrouwen, want “die wilden gewoon zeilen.”

Weerzien

Vele jaren later is het uitkomen van de documentaire *Maiden* in 2018 reden om de hele vroegere bemanning in New York bij elkaar te halen. Visser: “Dat was wel een beleving hoor, om al die vriendinnen voor het leven weer te zien. Dat was zo

bijzonder; iets heel moois uit mijn leven. Kijk, die film, dat vonden we allemaal wel leuk natuurlijk. Maar elkaar weer zien, dat was super. We kenden elkaar zo goed. We hadden drie jaar lang dag en nacht met elkaar opgetrokken.” De band voor het leven die de vrouwen met elkaar hebben zorgt ervoor dat ze hun avontuur samen kunnen herbeleven ‘als de dag van gisteren’.

En tegenwoordig? De band voor het leven blijft. De Kaap Hoorn-oorkonde prijkt bij Visser in de woonkamer, net zoals de Whitbread-memorabilia. Verder vragen de vele honden, kippen en paarden op de boerderij (“Dit is hobby, hoor”) en het runnen van de tandartsenpraktijk zoveel aandacht dat er van zeilen niet zoveel meer komt. “Maar als ze me ergens vragen, ga ik weer mee hoor,” zegt Visser met een lach. Gelukkig hebben we de foto’s nog. En het boek. En de documentaire. En dit eerbetoon in *Zeilen* aan de baanbrekende *maidentrip into sailing history* van Tanja Visser en haar elf medebemanningsleden. [Z](#)

WIN EEN BOEK

Het ultieme boek bij dit verhaal is *Maiden*, geschreven door initiatiefneemster Tracy Edwards en Tim Madge. Tanja Visser heeft dit van zichzelf al zeldzame exemplaar nog zeldzamer gemaakt door het te signeren – en nu mag *Zeilen* dit boek verloten. Stuur een e-mail met motivatie naar info@zeilen.nl als je hiervoor in aanmerking wil komen.